

Hagid

Waxa waalidiinta iyo daryeelayaashu u baahan yihiin in ay ka ogaadaan wax ku saabsan bixiyayaasha sanadaha hore, dugsiyada iyo kulliyadaha xilliga deyrta

Waxaa la cusbooneysiyeey 1-da Sibtembar 2020

Hagahani waxaa loogu talagaley waalidiinta iyo daryeelayaasha caruurta:

- xannaanooyinka diiwaangashan iyo barbaariyayaasha¹
- dugsiyada hoose iyo kuwa sareba²
- kulliyadaha waxbarashada dheeraadka ah³

Waxaanu cusbooneysiiney hagiddan si ay ugu jiraan;

- macluumaad cusub oo ku saabsan ogolaanshaha dugsiyada
- macluumaad la cusbooneysiyeey oo ku saabsan u safridda iyo ka soo safridda xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kulliyadaha
- macluumaad la cusbooneysiyeey oo ku saabsan waxbarashada, caafimaadka iyo qorshooyinka daryeelka (EHC), xaalad-wanaagga iyo badbaadada internet-ka
- macluumaad la cusbooneysiyeey oo ku saabsan qiimeynta iyo imtixaanada
- macluumaad la cusbooneysiyeey oo ku saabsan daboolada wejiga

Ku laabashada xannaanada, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kulliyadaha

Dhammaan caruurta iyo da'yarta, oo ku jira dhammaan kooxaha sanadada kala duwan, waxay si buuxda ugu laabanayaan dugsiyada iyo kulliyadaha laga bilaabo bilowga waqtiga ee xilliga deyrta.

¹ Xannaanada iyo barbaariyaha ama xannaanooyinka iyo barbaariyayaasha waxaa loola jeedaa xannaano diiwaangashan, barnaariyayaasha diiwaangashan, dugsiyadda gogoldhigga, koox-ciyaareedka iyo dugsiyada xannaanada.

² Dugsiyada hoose iyo kuwa sare waxaa ku jira dugsiyo madaxbannaan, dugsiyo la taageero, mac'hadyo, dugsiyo bilaash ah, dugsiyada caruurta, dugsiyada hoose iyo kuwa dhexe.

³ Kulliyadaha waxaa loola jeedaa kulliyadaha sixth form, kulliyadaha guud ee waxbarashada dheeriga ah, bixiyayaasha tababbarka madaxa-bannaan, machadyada loo qoondeeyey, bixiyayaasha waxbarashada bulshada ee dadka waaweyn iyo xarumaha kuwa ka weyn 16 sano jir ee gaarka ah.

Caruurta xaadirta xannaanooyinka iyo barbaariyayaasha waxaa ay awoodeen in ay dib ugu laabtaan laga bilaabo 1-dii Juun. Laga bilaabo 20-ka Luuliyo, xannaanooyinka waxaa ay awoodeen in ay ku laabtaan cadadka kooxahooda caadiga ahaa.

Faafitaanka coronavirus (COVID-19) ayaa hoos u dhacday tan iyo markii iskuulada iyo kuliyaduhu xaddideen u furitaankooda badanka ardeydooda bishii Maarso. Nidaamka Tijaabada iyo Raadinta ee NHS (Test and Trace) ayaa shaqeynaya oo aan wax badan ka fahamsannahay tallaabooyinka loo baahan yahay in la diyaariyo si loo abuurto deegaanno nabdoon.

Caddaynta sayniska waxay muujineysaa in coronavirus (COVID-19) uu u keenayo halis aad u yar carruurta marka loo eego dadka waaweyn ee si daran u bukooda. Ma jiraan wax caddeyn ah in carruurta ay cudurka u gudbiyaan si ka badan dadka waaweyn. Si kastaba ha ahaatee, weli waxaa jiri doona halisyo halka coronavirus (COVID-19) ay weli ku jirto bulshada dhexdeeda.

Si loo maareeyo halisyada, arimaha ayaa xoogaa ka duwanaan doona sannad dugsiyeedka cusub. Waxaan weydiisanay xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyadaha in ay meel dhigaan tallaabooyin badan oo ilaalin ah oo ka caawinaya in ay yareeyaan halisaha.

Xannaanada ilmahaaga, barbaariyayaasha, dugsiyada ama kulliyadda ayaa awoodi doona in ay ku siiyaan macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan isbedelada ay sameeyeen.

Imaanshaha

Imaanshaha xannaanada iyo barbaariyayaasha

In uu ilmahaagu yimaado xannaano, barbaariye ama ha'ayaha kale ee haya caruurta sanadaha hore ayaa ah go'aankaaga, laakiin waxaan kugu dhiirigelinaynaa in aad boos u hesho ilmahaaga. Imaanshaha xannaanada waxaa ay gacan ka geysan kartaa in la helo jadwal sida caruurta yaryar ay u horumariyaan xirfadahooda bulsheed.

Waad ka hubin kartaa in ilmahaagu u qalmo mid kasta oo ka mid ah xaq u-yeelashada daryeelka lacag la'aanta ah ee ilmaha bogga internet-ka [Childcare Choices](#) ee halkan. Kuwani waxay ku kacayaan celcelis ahaan £2,500 sanadkii waalidiinta caruurta ay da'doodu tahay 2 sano jir iyo ilaa £5,000 sanadkii waalidiinta caruurta da'doodu tahat 3 iyo 4 sano jirka ah.

Imaanshaha dugsiyada iyo kulliyadda

Waa muhiim in carruurta iyo da'yartu ku noqdaan dugsiyada iyo kulliyadda, waxay muhiim u tahay horumarkooda waxbarasho, wanaagooda, iyo koriimadooda guud. Xaadiridda dugsiyada ayaa khasab noqon doonta laga bilaabo muddada sanad-dugsiyeedka cusub. Tani waxay ka dhigan tahay in ay tahay waajibkaaga sharci waalid ahaan in aad u dirto ilmahaaga (haddii ay yihiin da'da ay dugsiyada ku qasban yihiin) dugsiyada si joogto ah.

Ma jiro waajibaadka sharciga u dhigma ee loogu talagalay waxbarashada ka dambeysa 16 sanno jir laakiin haddii qofka da'da yar uu ku guuldareysto in uu dhigto, kuliyada ayaa laga yaabaa in ay rumeystaan in ay ka baxeen koorsada.

Dowladaha hoose iyo dugsiyada waxaa ay leeyihiin [awoodo sharciyeed oo kala duduwan si ay u khasbaan imaanshaha](#) haddii ilmo amaba da'yar uu ka baaqdo dugsi ayadoo aysan jirin sabab macquul ah.

Haddii caruurta iyo da'yarta ay xilligii xayirnaata ay aad ugu adkeyd, markaa waxaa suurtagal ah in dugsigooda iyo kuliyadooda ay ku taliyaan in ay si tartiib ah ugu soo noqdaan. Tani waxaa ahaan doontaa oo keliya haddii ay munaasab ku tahay baahida ilmahaaga, oo weliba kal hore sidaa lagugula heshiiyey. Ilmahaaga waxaa laga taageeri doonaa in uu si buuxda ugu soo laabto sida ugu dhakhsaha badan oo ay awoodaan.

Haddii aad leedahay walaacyo ku saabsan ku soo noqoshada ilmahaaga dugsi amaba kuliyadda sabatoo ah waxaad is leedahay in ay jiri karaan halisyo kale, waa in aad aritan kala hadashaa dugsiaga amaba kuliyadaada. Waa in ay kuu sharxaan sida ay arimaha u bedeleyaan si ay u yareeyaan halisaha. Waxaa jira macluumaad kaa caawinaya la hadalkan, oo ay ku jirto waraaqo ku saabsan [ku soo noqoshada dugsi ka dib muddo ka maqnaansho](#).

Is-go'doominta iyo ka gaashaamashada (shielding)

Cadad yar oo ka tirsan caruurta iyo da'yarta ayaa suurtagal ah in aysan awoodin in ay imaadaan iyadoo la raacayo talada dowladda ee caafimaadka sababta oo ah iyaga oo ah:

- in ay is-go'doominayaan
- in ay yeesheen astaamo amaba baaritaan sheegey in ay qabaan cudurka lafaahaantooda
- ay si dhow xiriir ula leeyihiin qof qaba coronavirus (COVID-19)

Haddii uu ilmahaagu uusan aqoodin in uu dugsi yimaado amaba kuliyadda sababahan awgeed, weydii dugsiaga amaba kuliyaddaada waxa taageerada ay siin karaan in iyagoo waxbarashada fog sii wadan karaan.

Talada ka gaashaamashada (shielding) ee dhammaan dadka waaweyn iyo caruurta waxaa la joojiyey laga bilaabo 1-dii agoosto. Taa macnaheedu waa in caruurta iyo da'yarta ay ku laaban karaan dugsi iyo kuliyadda hadii:

- ay ku jiraan liiska bukaanka ka gaashaamanaya
- ay leeyihiin qof ka tirsan qoyska oo ka gaashaamanaya

Ka eeg [hagida ka gaashaamashada iyo dhowrista dadka loo aqoonsadey sabab caafimaad in ay aad ugu nugul yihiin](#) talada ugu danbeysa.

Caruurta iyo da'yarta ku jira daryeelka xirfadle caafimaad gaar ah waxaa suurtagal ah in ay u baahan yihiin in ay daryeelkooda kala hadlaan xirfadlayaashooda caafimaad ka hor inta aysan dugsi ku laaban amaba kuliyadda. Tani waa in ay caadi ahaan dhacdaa ballantooda caafimaad ee qorsheysneyd ee soo socota.

Haddii aysan caruurta awoodin in ay dugsi ku laabtaan sabatoo ah iyagoo ku dhaqmayo talo caafimaad ee dhakhtarka ama ka timid dowladda, markaa lagu ciqaabi mayo.

Fasaxyada

Sida caadada aheyd, waa in aad fasaxyadaada ku qorsheysaa mudada fasaxyada dugsiyada iyo kuliyaadaha. Ka fogow in aad qaadata fasax in aad ilmahaaga ka saarto dugsiga xilliga sanad-dugsiyeedka.

Xusuusnow in adiga iyo caruurtaadaba aad u baahan kartaan in aad is-go'doomisaan marka aad ka soo noqotaan safar dibadda ah.

Ka caawinta in laga yeello xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyaadaha in ay ahaadaan aaminka ugu suurtagalka ah.

Xannaano kasta, barbaariye, dugsi amaba kuliyaad waxaa ay sameyn doonaan qiimeyntooda halista caafimaad iyo nabadgelyo iyadoo qeyb ka ah qorsheyntooda ku soo laabashada xilliga deyrta.

Iyada oo qayb ka ah tan, waxaa jira qaabab gaar ah oo aan weydiisanay xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyaadaha si loo hirgaliyo kuwaas oo muhiim u ah yaraynta halista caafimaad.

Ficilladda ay qaadayaan xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyaadaha

Waxaan weydiisaneh xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyaadaha in ay:

- maareeyaan kiisaska la xaqiijiyay ee coronavirus (COVID-19) ee dugsiga ama kuliyaadaha, iyadoo la raacayo hagida caafimaadka bulshada ee hadda jirta - tan macnaheedu waa in ilmahaaga ay xannaanadiisa, barbaariyihiisa, dugsiyiisa amaba kuliyaadiisa ay ka codsan karto in uu is-go'doomiyo 14 maalmood (oo ku saleysan talo ka helista kooxaha ilaaliya caafimaadka ee xaafadooda) haddii ay si dhow, fool ka fool xiriir ay la yeesheen qof la ogaadey in uu qabo virus-ka.
- hubso in qof walbaa gacmahooda u nadiifiyo si ka badan sidii caadiga ahayd, oo ay ku jiraan markay yimaadaan, markay ka soo noqdaan nasashada, iyo kahor iyo ka dib cunida - kani waa in lagu sameeyaa 20 ilbiriqsi saabuun iyo biyo socda ama gacmo nadiifiye
- dhiirrigeli habka 'qabashada, tuurista, iyo dilista', si loo hubiyo nadaafada wanaagsan ee neefsashada
- xooji nadiifinta, oo ay kujirto nadiifinta sagxadaha si joogto ah loo taabtabto marar badan

Xannaanooyinka iyo barbaariyayaasha waxaa sidoo kale ay yareyn doonaan in shakhsiyaadku ay xiriir isla yeeshaan meesha ay awoodaan. Tani waxay macnaheedu noqon kartaa in la isticmaalo qolal kala duwan oo loogu talagalay kooxaha da'aha kala duwan iyo kala fogeynta kooxahaas.

Dugsiyada iyo kuliyaadaha waxay yareyn doonaan xiriirka waxayna dhiirrigelin doonaan joogtaynta kala fogaanshaha illaa iyo intii suurtagal ah. Waxay go'aansan doonaan sida ugu wanaagsan ee tan loo sameeyo maxaa yeelay way ku kala duwanaa doonaan dugsi walba ama kuliyaad walba. Tan waxaa ku jiri doona in caruurta iyo da'yarta la weydiyo in ay:

- dhex joogaan kooxo gaar ah oo cayiman (ama goobooyin)
- in ay joogteeyaan masaafu u dhexeysa askhaasta

Waan ognahay in caruurta yaryar ay ku adkaan karto in ay joogteeyaan kala fogaanshaha bulsada. Waxay u badan tahay in carruurta yaryar diiradda la saarayo kala fageynta kooxaha, iyo carruurta waaweynna, waxaa diiradda la saari doonaa kala fogaanshaha.

Tallaabooyinka aad adiga qaadi karto

Ilmahaaga ha u dirin xannaanadooda, barbaariyahooda, dugsiga amaba kuliyaadda haddii:

- ay muujinayaan [astaamaha coronavirus \(COVID-19\)](#)
- qof ka tirsan qoyskooda uu muujinayo astaamaha

[Qabanqaabi baaritaan](#) haddii adiga amaba ilmahaaga ay ku soo baxeen astaamaha. La socodsii natiijada xannaanadaada, barbaariyahaaga, dugsigaaga ama kuiyadaada.

Haddii natiijadu tahay in aad virus-ka qabto, raac [hagida loogu talagaley qoysaska looga shakiyey amaba qaba caabuqa coronavirus \(COVID-19\)](#), lana shaqee Nidaamka Baadhitaanka iyo Raad-raaca ee NHS.

Runtii waa muhiim in aad caawiso xannaanooyinka, barbariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyaadaha si loo fuliyo tallaabooyinkan adoo raacaya talooyinka halkan lagu dhigay iyo talooyinka guud ee caafimaadka bulshada iyo hagida.

Daboolida wejiga

Cadeyntii iyo talobixintii ugu danbeysey ayaa ah in caruurta da'doodu tahay 12 jir amaba ka weyn in ay xirtaan weji dabool halka aan kala fogaanshaha bulshada aan si badbaado leh loo maareyn karin ayna xaafada ka jirto faafitaan ballaaran.

Guud ahaan waddanka, kuma talineyno in daboolka wejiga ay muhiim u tahay xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo guud ahaan kulliyadaha. Tani waxaa loo sameynayaa in qabanqaabooyinka ay meel dhigayaan xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kulliyadaha ay haddaba yareynanaan halista caafimaadka.

Guud ahaan dalka, dugsiyada sare (ama dugsiyada halka ardeydu ay ku jiraan fasalka 7 amaba ka sareeya) iyo kulliyadaha waxaa ay lahaan doonaan ikhtiyaarka in ay weyddiiyaan ardeyda, shaqaalaha iyo soo booqdayaasha kale in ay ku xirtaan daboolka wejiga goobaha ka baxsan fasaladda dhexdooda (sida waddooyinka la isku dhaafu) halka ay adag tahay kala fogaanshaha bulshada, haddii ay u maleeyaan in ay arintaasi tahay mudda saxda u ah dugsigooda ama kulliyadooda.

Haddii aad ku nooshahay xaafad ay ka socoto faragellin xagga dowladda ah, daboolka wejiga waa in ay xirtaan dadka waaweyn iyo ardeyda ku jirta dugsiyada sare iyo kulliyadaha kuna xirtaan meelaha la isugu yimaado. Haddii ay xaaladani ka jirto xaafaddaada, waxaa kula socodsiiin doona dugsiyada ama kulliyadaada qabanqaabooyinka cusub iyo baahida loo qabo daboolka wejiga.

Iyadoo ku saleysan cadeynta waqtigan jirta, daboolka wejiga muhiim uma noqonayo in lagu xirto fasalka dhexdiisa. Tani waxaa loo sameynayaa in qabanqaabooyinka ay meel dhigayaan dugsiyada iyo kulliyadaha ay si aad ah u yareyn doonto halista fasalada dhexdooda ah, iyo sababta ah in ay ku reebi karto saameyn aan wanaagsaneyn waxbarashada iyo waxbaridda.

Caruurta ku jirta xannaanada, barbariyayaasha iyo caruurta dugsiyada hoose uma baahanayaan in ay xirtaan daboolka wejiga. Dugisyada hoose dheexdooda halka kala fogaanshaha bulshada aysan maqcquul ku aheyn goobaha ka baxsan fasalka una dhexeysa shaqaalaha iyo soo booqdayaasha, tusaale ahaan qolalka shaqaalaha, maamulada dugsiyada ayaa lahaan doona ikhtiyaarka in ay go'aamiyaan in ay shaqaalaha amaba soo booqdayaasha ka dalbadaan in ay xirtaan, ama kala heshiiyaan xirashada daboolka wejiga marka xaaladahan lagu jiro.

Kuliyadaha dhexdooda, waxaa dhici karta in ardeyda la weydiiyo in ay xirtaan daboolada wejiga halka:

- habka waxbaridda waxaa ay u dhowdahay, ama ay tahay, sida goobaha laga shaqeeyo oo kale (tusaale ahaan, maqaayad u furnaan karta dadweynaha)
- waa waajib in lagu xirto goobaha shaqada iyo goobaha gudaha ah ardeyduna u badan yihiin in ay xiriir la yeeshaan dadka kale ee ka tirsan dadweynaha

Aad ayey xaqiiqdii muhiim u tahay in daboolka wejiga loo xirto si sax ah. Dhammaan dugsiyada iyo kuliyadaha waa in ay leeyihiin qaab lagu hubinayo in daboolka wejiga loo gashado, la isaga bixiyo, loo keydiyo loona tuuro si sax ah. Waa in ay kula socodsiiyaan waxa uu yahay qaabkaas.

Ardeyda qaarood ayaa suurtagal ah in laga dhafo xirashada daboolka wejiga. Ka dhaafitaankan ayaa dabaqmaya dugsiyada iyo kulliyadaha, sidaa darteed waajibaad kasta oo in daboolka wejiga la xirta ah ma khuseyso caruurta iyo da'yarta leh:

- leh naafanimoo oo macnaheedu yahay in aysan daboolka wejiga xiran karin
- kala kulmaya xirashada daboolka wejiga ciriiri
- la safraya qof la xiriirkiisa hadal ku xiran yahay akhrinta dhaqdhaqaaqa bishimaha

Imaatinka iyo ka tagista xannaanada, barbariyaha, dugsiyada ama kuliyada

Xannaanooyinka qaarkood, dugsiyada ama kuliyadaha qaar ayaa laga yaabaa in ay u baahan yihiin in ay isku xij-xijiyaan amaba ay wax ka bedelaan waqtiyada bilawga iyo dhamaadka. Tani waxay ka caawineysaa kooxaha in ay kala fogaadaan marka ay imaanayaan kana baxayaan dhismayaasha. Haddii dugsiyadu ama kuliyadaha ay doortaan in ay sidan sameeyaan ma aha in ay yareyso waqtiga ay ku qaataan wax barista - laakiin waxay macnaheedu noqon kartaa in waqtiyada bilowga iyo dhamaadka ilmahaagu ay is bedelaan.

Dugsiyada iyo kuliyadaha waxay la shaqeyn doonaan gaadiidka dugsi walba iyo bixiyayaasha kale ee gaadiidka si sida loogu baahan yahay la isugu dubarido.

Xannaanadaada, barbaariyahaaga, dugsigaaga amaba kuliyaadaada ayaa kula soo xiriiri doona si loo dejiyo wixii isbeddel ah ee ay sameynayaan. Tan waxaa sidoo kale ku jiri kara habab cusub oo loogu talo galay in lagu soo qaado laguna dejiyo.

Adeegsiga gaadiidka dadweynaha

Qof kastaa wuxuu u baahan yahay in uu kaalintiisa ka qaato yareynta baahida gaadiidka dadweynaha. Haddii ay suurtagal tahay, waa in aad raadisaa xulasho kale oo gaadiidka ah, gaar ahaan socodka ama baaskiilka, gaar ahaan waqtiyada ugu socdaalka badan.

Tani waxay gacan ka geysan doontaa hubinta in ay jirto awood gaadiid dadweyne oo ku filan in loogu saamaxo kuwa u baahan in ay u safaan si ammaan ah Waxaa kaloo ay faa'iido u leedahay caafimaadka qoyskaaga. Ka eeg hagida:

- [Living Streets ka eeg u socodka dugsiga](#)
- [Sustrans ka eeg aamin ku ahaanshaha geynta dugsiga](#)

Haddii adiga iyo ilmahaaga aad ku tiirsan tihiin gaadiidka dadweynaha si aad u tagtaan xannaanadiisa, barbaariyihiisa, dugsigiisa amaba kuliyaadiisa, markaa [hagida safarada aaminka ah ee rakaabka \(safer travel guidance for passengers\)](#) ayaa munaasab kuu a. Meelaha qaarkood, dowladaha hoose waxaa laga yaabaa in ay bixiyaan adeegyo gaadiid dugsi oo dheeraad ah oo loogu talagalay carruurta iyo da'yarta si ay u aadaan dugsiga ama kulliyadda.

Caruurta iyo da'yarta, iyo waalidkood iyo daryeelayaashoodu waa in aysan u safrin xannaanada, barbaariyayaasha, dugsiga ama kuliyaada haddii iyaga ama xubin ka mid ah qoyskooda uu leeyahay astaamaha coronavirus (COVID-19).

Gaadiid bilaash ah oo inta u dhexeysa guriga iyo dugsiga looguna talagalay carruurta xaqa u leh

Mas'uuliyadda dowladaha hoose in ay fidiyaan gaadiid bilaash ah oo inta u dhexeysa guriga iyo dugsiga looguna talagalay carruurta xaqa u leh isma bedellin. Tan waxaa lagu sheegey [hagaha safarka iyo gaadiidka u dhexeeya guriga iyo dugsiga](#).

Dowladaada hoose waxay ku weydiin kartaa in aad aqbasho miisaaniyad safar oo shakhsi ah ama gunada masaafada halkii aad kursi ku heli lahayd gaadiid qaas ah. Tani waxay noqon kartaa si ay u hubiyaan in ay jiraan gaadiid ku filan oo karti u leh qof kasta oo u baahan.

Waxaan ku weydiin doonaa in aad yaboohaas aqbashid haddii aad awoodid. Waxba u dhimi meyso xaq u lahaanshaha ilmahaaga gadiid khaas ah mustaqbalka. Dowladda hoose kuguma khasbi karto in aad aqbasho haddii aadan dooneynin amaba aadan awoodin.

Dowladda hoose waa in aysan kaa filin in aad ballanqaad ka qaadatid qaadashada lacag-bixin shakhsi ah ama gunada masaafada muddo cayiman, laakiin dowladda hoose waxay u baahan doontaa ogeysiis macquul ah si dib loogu soo celiyo gaadiidkii u dhexeeyey guriga iyo dugsiga ee ilmahaaga.

Adeegsiga gaadiid khaas u ah dugsiga ama kuliyaada

Dowladaha hoose, dugsiyada iyo fidiyayaasha gaadiidka loogama baahnaan doono in ay si isku mid ah ugu dabaqaan hagaha kala fogaanshaha bulshada gaadiidka dadweynaha, ee ku saabsan gaadiidka gaarka ah ee dugsiyada iyo kuliyadaha. Arintani waxaa u sabab ah:

- gaadiidka khaaska ah ee dugsiyada ayaa had iyo jeer qaada isla koox da'yar ah si joogto ah.
- caruurta iyo da'yarta oo isticmaala gaadiidka dugsiyada khaaska ah ma dhexgalaan dadweynaha

Dawlada hoose, dugsiyada iyo bixiyayaasha gaadiidku waxay sameyn doonaan wax kasta oo macquul ah oo suurto gal ah si ay u badiyaan kala fogaanshaha bulshada meesha ay suurogal tahay isla markaana ay yareeyaan halista gudbinta. Waxa la samayn karo waxay u eg tahay in ay ku kala duwan tahay duruufaha deegaanka ka jira. Tan waxaa ku jiri kara:

- ka codsiga ilmahaaga in uu adeegsado kursi joogta ah ee gaadiidkan
- hubinta in korintaanka iyo ka degidda ay tahay mid nidaamsan iyo/ama la maareeyey
- hubinta in gawaarida si joogta ah loo nadiifiyo
- hubinta in wadayaasha gaadiidku ay badiyaan isu-socodka hawada cusub

Waa muhiim in aad raacdo wixii talo maxalli ah ee la soo bandhigo iyo in ilmahaagu og yihiin oo fahmsan yihiin muhiimadda ay leedahay in la raaco qawaaniin kasta oo loo dejiyey.

Xirnaanta daboolida wejiga marka aad u safreyso ama ka soo safreyso dugsiyada iyo kuliyada

Inta badan carruurta iyo da'yarta da'doodu tahay 11 iyo wixii ka weyn ayaa hadda looga baahan yahay in ay xirtaan daboolka wejiga marka ay raacayaan gaadiidka dadweynaha. Tani ma khusayso carruurta iyo da'yarta:

- leh naafanimo oo macnaheedu yahay in aysan daboolka wejiga xiran karin
- kala kulmaya xirashada daboolka wejiga dhib badan
- la safraya qof la xiriirkiisu ku xiran yahay akhrinta dhaqdhaqaaqa bishimaha

Waxaan kugula talineynaa in carruurta iyo da'yarta da'doodu tahay 11 sano iyo wixii ka weyn ay sidoo kale xirtaan daboolka wejiga marka ay ku safrayaan gaadiid khaas ah oo loogu talagaley dugsiyada sare ama kuliyada, marka laga reebo kuwa laga dhaafay.

Haddii ilmahaagu u baahan yahay inuu la wadaago gaari dugsiyada qof aan ka mid ahayn goobooyinkooda taageerada ama qoyskooda, waa in:

- ay isla dadkaa mar walba la wadaagaan
- ay dariishadaha u furaan in hawadu is dhaafto
- haddii ay ka weyn yihiin da'da 11, ay daboolka wejiga xirtaan

Aad ayey xaqiiqdii muhiim u tahay in daboolka wejiga loo xirto si sax ah. Dhammaan dugsiyada iyo kuliyadaha waa in ay leeyihiin qaab lagu hubinayo in daboolka wejiga loo gashado, la isaga bixiyo, loo keydiyo loona tuuro si sax ah. Waa in ay kula socodsiiyaan waxa uu yahay qaabkaas.

Manhajka

Waxaanu dejiney waxa aan ka sugayno in ay dugsiyada baraan ardeyda marka ay soo noqdaan xilliga deyrta. Dugsiyadu waxay siin doonaan manhaj hami weyn leh oo ballaaran dhammaan maadooyinka.

Waxaa suurtagal ah in loo baahdo in wax laga beddelo maadooyinka qaarkood, sida PE iyo muusikada, si dugsiyadu ugu baraanmaadooyinkan sida ugu aaminsan oo macquulsan.

Waxaan rajeyneynaa in kuliyaadaha ay dib ugu laaban doonaan barnaamijyo waxbarasho oo tayo sare leh sanad dugsiyeedka cusub.

Dugsiyada iyo kuliyaadaha waxaa kaloo ay sameyn doonaan qorshooyin lagu fidin karo waxbarashada fog haddii loo baahdo. Tani waxay ka dhigan tahay in haddii ilmahaagu u baahan yahay inuu joogo guriga, ka gaashaamasho ama is-go'doomin darteed, dugsigooda ama kuliyaadooda ayaa ka taageeri doonta in ay sii wataan waxbarashadooda.

Waxaan horeyba u soo bandhignay xirmo qabasho ah oo qiimahoodu gaarayo 1 bilyan oo pound si loo hubiyo in dugsiyadu ay leeyihiin agabyada ay u baahan yihiin si ay uga caawiyaan ardayda in ay dib u dhigaan waqtiga waxbarashadooda ee luntay, iyadoo taageero dheeri ah la siinayo kuwa sida ugu badan ugu baahan.

Qiimeynta iyo imtixaanada

Qiimaynta dugsiyada hoose / dhexe

Carruurta iyo dhallintu waxay seegeen xilli xasaasi ah oo waxbarashadooda ah sababo la xiriiira dugsiyada oo ay noqotey in laga xiro inta badan ardayda si loo xakameeyo faafitaanka coronavirus (COVID-19). Waa muhiim in aan si fiican u fahamno saameynta coronavirus (COVID-19) ee waxbarashada carruurta iyo in aan siinno taageero dugsiyada ugu baahi badan. Si arintan loo taageero, waxaan qorsheyneynaa astaanta marxaladda aasaasiga ah ee sanadaha hore (EYES) iyo dhammaan qiimeynta koowaad ee waajibka ah si loogu soo laabto sanad dugsiyeedka 2020 ilaa iyo 2021. iyadoo la raacayo jadwalkooda caadiga ah.

GCSE's iyo A levels

Ma jirin wax imtixaano ah oo la qaaday xagaagii 2020 coronavirus (COVID-19) oo dillaacay awgeed. Si ardayda loogu suurtagaliyo in ay helaan aqoonsi, waxaan ku dhawaaqnay in ardayda xagaaga u fariisaneysay imtixaannada heerka A, AS ama GCSE ay heli doonaan darajooyin la xisaabiyey.

Sidee darajooyin loo xisaabiyey

Arday kasta, dugsi iyo kuliyaad walba waxay siiyeen darajo qiimeyn dhexe maado kasta ah. Darajadani waa midda dugsigooda ama kuliyaadooda ay aaminsan tahay in ay u badan tahay in ay heli lahaayeen haddi imtixaanaadka la qaadi lahaa. Waxay tixgelin lahaayeen cadeymo badan oo ay ka mid yihiin, tusaale ahaan, qiimeyn aan imtixaan aheyn iyo natiijooyinka baroobada ahaa (mock).

Darajadan waxaa loogu talagalay in la mariyo nidaamka halbeegga, iyadoo la adeegsanayo qaab ay soo saartay Ofqual, si loo gaaro darajadii ugu dambeysay ee la xisaabiyey.

Isniinta 17-kii Ogosto, Wasiirka wuxuu xaqiijiyey in aysan sii jiri doonin nidaamka halbeega oo ah heerarka AS / A iyo GCSEs. Taa baddalkeeda, dhammaan ardayda waxaa la siin doonaa darajada qiimeynta dhexe ee ay soo gudbiyeen dugsiyadooda ama kuliyaadooda. Haddii darajada qiimeynta dhexe ay ka yar tahay darajadooda la xisaabiyey, darajada la xisaabiyey ayaa u jiri doonta.

Haddii aysan jirin caddeyn muujineysa in qalad shaqeyn ah la sameeyey, darajooyinkan ayaa noqon doona kuwa kama dambeys ah.

Ardeydu waxaa ay awoodi doonaan in ay darajooyinka ay heleen u adeegsadaan xilliga xagaaga si ay marxaladda xigta ugu gudbaan. Darajooyinkan ayaa u dhigmi doona kuwii sanadihii hore.

Imtixaanaad dheeraad ah xilliga deyrta 2020

Waxaan garwaaqsannahay in ardayda qaar aysan ku faraxsanayn darajadooda xagaaga ama waxay u baahan karaan natiijo sareysa si ay ugu gudbaan marxaladda xigta ee waxbarashadooda. Waxa kale oo jiri doona koox yar oo arday ah kuwaas oo aan loo hayn caddeyn ku filan darajada la siin doono xagaaga. Waa muhiim in ardeydan ay fariisan karaan imtixaanada xilliga deyrta ee 2020.

Si loo taageero ardeydan, waxaan sameyneynaa imtixaano is dabayaal oo dheeraad ah. Imtixaanada heerka AS iyo A level ayaa dhici doona bisha Oktoobar imtixaanada GCSE waxay dhici doonaan Nofeembar.

Wakhtiyada kama dambaysta ah ee galitaanka imtixaannada dayrta 2020

Ardayda doonaya in ay galaan imtixaannada deyrta waa in ay ku maraan dugsiyada ama kuliyaadada ay ahyd in ay imtixaanadooda u fariistaan xilligii xagaaga. Wakhtiyada kama dambaysta ah ee galitaanka waa:

- 4-ta Sibtembar heerarka A iyo AS
- 18-ka Sibtembar heerka GCSEs (aan ka aheyn maadooyinka English iyo maths, kuwaas oo waqtiga kama danbeysta yahay 4-ta Oktoobar)

Kormeerada ofsted

Xilliga deyrta, kormeerayaasha Ofsted waxay booqan doonaan saamiyo ka mid ah xannaano, barbaariyayaal, dugsiyo iyo kuliyaado si ay ugala hadlaan sida ay u taageerayaan carruurta iyo da'yarta soo laabanaysa. Booqashooyinkan kuma dhamaanayaan in darajooyin la go'aamiyo.

Waxaa loogu talagalay in kormeerada joogtada ah ee ofsted in ay dib u bilaabmaan laga bilaabo Janaayo 2021. Waqtiga saxda ah waxaa lagu hayaa dib u eegis.

Ogolaanshaha gelitaanka dugsiyada

Rafcaanka gelitaanka

Haddii aad dalbatay dugsi oo aysan siinaynin ilmahaaga boos, waxaad xaq u leedahay in aad racfaan ka qaadata go'aankan.

[Rafcaannada gelitaanka](#) ayaa hadda lagu qaban karaa taleefoon, kulan fiidiyow amaba qoraal, intii lagu qaban lahaa kulan dhegeysi oo fool-ka-fool ah.

Imtixaanada gelitaanka ee dugsiyada xulashada leh sida dugsiyada la yiraahdo grammar schools

Haddii aad ilmahaaga boos uga codsanayso dugsi xulasho leh⁴, waxaa laga yaabaa in ay jiraan xoogaa isbeddello ah oo ku saabsan sida loo maamulo imtixaannada gelitaanka sannadkan.

Waxay ku xiran tahay kuwa mas'uulka ka ah imtixaannada xulashada (dugsiga ama dowladda hoose) in ay go'aan ka gaaraan goorta imtixaannada la qabanayo. Waxaan kula talinay in ay tixgeliyaan in ay dib u dhigaan imtixaannada gelitaanka dhammaadka Oktoobar ama horraanta Nofeembar. Tan macnaheedu waxa weeye in aadan u badnayn in aad hesho natiijooyinka ka hor inta aan lagu weydiinin in aad muujiso dookhaaga dugsiyada (31 Oktoobar).

Haddii ay dhacdo in ilmahaagu aanu ka soo bixin heerkii looga baahnaa ee imtixaanka gelitaanka, waa in aad u adeegsataa dookhaaga (yadaada) ugu dambeeya dugsiga aan xulashada ahayn ee deegaanka, halkaas oo aad u aragto in aad fursad wanaagsan u leedahay in aad boos ka hesho.

Haddii aad go'aansato in aad doorato oo keliya dugsiyada Grammar schools, laakiin ilmahaagu aanu buuxin heerkii looga baahnaa ee imtixaanka gelitaanka, ilmahaaga waxaa loo qoondeyn doonaa dugsi aan xulasho lahayn. Kan ma ahaan doono mid ka mid ah dugsiyadda aad dooratey.

La xiriir hay'adda ogolaanshaha haddii ilmahaagu uusan xaadiri karin taariikhda (yada) imtixaanka la qorsheeyay iyadoo u sabab ah:

- in uu muujinayo astaamaha coronavirus (COVID-19)
- in ay is-go'doominayaan

⁴ Dugsiyada xulashada leh waxaa ka mid ah grammar schools (oo ku doorta dhammaan carruurtooda iyadoo lagu saleynayo awooddooda sare ee tacliimeed), dugsiyada qayb ahaan xusha ama 'dugsiyada loo yaqaan bilateral' oo ku doorta qayb ka mid ah qaadashadooda awood aqooneed ama karti, iskuullada 'loo yaqaan band', taas oo ah in ay dhammaan carruurta ku imtixaanaan karti laakiin u oggolaadaan carruurta dhammaan awoodaha kala duwan (tirooyinka loo siman yahay ee carruurta awoodda sare iyo kuwa hoose) iyo dugsiyada ogolaanaya 10% qaadashadooda iyadoo lagu saleynayo kartida waxqabadka ama farshaxanka muuqaalka, cayaaraha, afafka qalaad ee casriga ah, naqshaynta iyo teknolojiyadda ama IT-ga.

Dugsiga ama dowladda hoose ayaa sameyn doonta qaabab kale oo lagu qiimeeyo ilmahaaga awood aqooneed ama karti.

Dabeecad

Xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kulliyadaha ayaa cusboonaysiin kara siyaasaddooda dhaqan dabeecadeedka si ay uga muuqdaan xeerar ama habab cusub oo ay samaynayaan Waxay kula socodsiin doonaan waxa ay yihiin isbeddeladani.

Labiska dugsiyada

Dugsiyada ayaa go'aamiya siyaasaddooda lebisyaada.

Waxaan ku dhiirrigelinaynaa dhammaan dugsiyada in ay ku noqdaan siyaasaddoodii lebiska caadiga ahayd ee iskuulka xilliga dayrta.

Uma baahnid in aad u nadiifiso lebiska si ka duwan ama ka badan inta caadiga ah coronavirus (COVID-19) awgeed.

Cunadda dugsiyada

Jikada dugsiyada iyo kulliyadaha waa in ay si buuxda u furnaadaan bilowga xilliga dayrta.

Waxay siin doonaan cunto dhammaan ardayda doonaysa, oo ay ku jiraan cuntada dugsiga oo bilaashka ah iyo cunnooyinka guud ee carruurta ee bilaashka ah sida caadiga ah ee loogu talagalay kuwa u-qalma.

Amniga internetka

Dadka badankood, oo ay ku jiraan carruurta, waxay waqti badan ku bixinayeen internetka, ha ahaato fasalka dhexdiisa ama gurigaba.

Ka eeg caawimaad [hagaha walidiinta iyo daryeelayaasha si ay caruurta iyo da'yarta uga yeelaan kuwo badbaado kaga sugan dhibaatooyinka internet-ka](#). Waxay soo jeedinaysaa macluumaad ka caawisa ka ilaalinta carruurta iyo dhalinyarada khataraha kala duwan ee internetka iyo halka loo maro taageerada iyo talobixinta. [Caawimaad in aad badbaado ku ahaatid internet-ka](#) waxaa ku jira macluumaadka ku saabsan amniga iyo dejinta arrimaha gaarka ah.

Caafimaadka maskaxda iyo ladnaanta

Xannaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kulliyadaha ayaa fahmi doona in carruurta iyo da'yarta qaarkood laga yaabo in ay la kulumayaan dareemo sida walaac, ciriiri ama niyad xumo ka dhalatay coronavirus (COVID-19).

Waxaa jira macluumaad khadka tooska ah oo adiga iyo ilmahaaga ka caawin kara caafimaadka maskaxda, oo ay ka mid yihiin:

- [MindEd](#), macluumaad waxbarasho oo bilaash ah oo ka timid Hay'adda Caafimaadka Waxbarashada ee England kuna saabsan caafimaadka maskaxda ee caruurta iyo da'yarta
- [Rise Above](#), taas oo ujeedadeedu tahay in la dhiso adkeysii iyo taageero caafimaadka maskaxda oo wanaagsan ee da'yarta da'doodu u dhaxayso 10 ilaa 16
- [Every Mind Matters](#), kaas oo ay ku jirto aalad internet-ka ah iyo emailo lagu taageerayo qof walba si uu u dareemo kalsooni dheeraad ah oo ku saabsan ficil qaadasho si loo ilaaliyo caafimaadka maskaxda iyo ladnaanta
- [Bereavement UK](#) iyo [Childhood Bereavement Network](#), waxay bixiyaan macluumaad lagu taageerayo caruurta murugada tacsida ku jirta, aredyda iyo shaqaalahaba

Adeegga Bernardo ee Arag, Maqal iyo Fal-celin wuxuu caawimaad u fidiyaa caruurta, da'yarta iyo qoysaskooda oo aan waqtigan xaadirka ah arkin qof ka shaqeeye bulshada ah (social worker) amaba hay'adaha kale, kuwaas oo hadana la tacaalaya waxyeelada cadifadeed ee ay keentey coronavirus (COVID-19). Waxaad ka geli kartaa bogga internet-ka ee [‘See, Hear, Respond’ service self-referral](#) ama ka wac taleefoonka bilaashka ah ee 0800 151 7015.

Sidoo kale waa muhiim in la soo sheego wixii walaac ah ee laga qabo cunug walba. La xiriir [khadka caawimaada ee NSPCC](#).

Qorshooyinka waxbarashada, caafimaadka iyo daryeelka ee (EHC)

Intii lagu guda jiray dillaaca, waxaan u baahanay in aan ka dhigno qaar ka mid ah qorshooyinka waxbarashada gaarka ah iyo daryeelka caafimaadka ee ka mid ah qorshooyinka EHC kuwo aad u dabacsan.

Dabacsanaantaani hadda way dhammaatay, taas oo macnaheedu yahay in haddii ilmahaagu haysto qorshe EHC ay tahay in ay helaan taageerada ay u baahan yihiin sida caadiga ah marka ay ku noqdaan dugsiga.

Safarada dugsiyada iyo kuliyaadaha

Laga bilaabo xilliga dayrta, dugsiyada iyo kulliyadaha waxa ay dib u bilaabi karaan safarada maalinlaha ah ee waxbarashada UK gudaheeda. Waa in ay raacaan hagdii ugu dambaysay ee caafimaadka bulshada iyo hagitaanka ballaaran oo loogu talagalay dugsiyada iyo kuliyaadaha ee tallaabooyinka ay qaadi karaan si loo yareeyo halista.

Waxaan hada ku talineynaa in aan la sameyn safarada habeynkii ah ee UK dhexdeeda ah iyo booqashooyinka waxbarashada ee dibada ah.

Hawlaha manhajka ka baxsan

Dugsiyadu waxay wadi karaan quraacda iyo waxqabadyada dugsiga kadib laga bilaabo xilliga deyrta. Dugsiyadu waxay u baahan doonaan in ay hubiyaan in kuwaas lagu bixin karo iyadoo la raacayo hagida ballaaran ee ku saabsan tallaabooyinka ilaalinta. Tan macnaheedu waa in ay arimaha si ka duwan sidii hore ay uga shaqeeyaan.

La hadal dugsiga ilmahaaga si aad u hubiso in ay sii wadayaan quraacda iyo nashaadaadka dugsiga ka dib ah.

Goobaha ka baxsan dugsiga, sida fasaxyada ama naadiyada dugsiga ka dib, waxay u furannaan karaan carruurta iyo da'yarta da'dey doonaan ha jireene. Waxay muhiim u tahay in ay dhigaan tallaabooyin ilaalin ah oo ka hortag ah si loo yareeyo halista gudbinta.

Si loo yareero halisaha, tixgeli:

- in aad ilmahaaga u dirtid isla goobta aad sida joogtaa ah ugu dirtid.
- iyadoo la xaddidayo cadadka googaha kala duwan ee aad tagi karto

Weydii hay'adda maamusha nashaadaadkaas waxa ka duwan sidii hore ee ay sameynayaan si loo yareeyo halisaha.

Waxaa jira talobixin u taalla waalidiinta lagana heli karo [adeegsiga naadiyadan iyo hawlaha](#).

Dillaaca maxalliga ah

Xanaanooyinka, barbaariyayaasha, dugsiyada iyo kuliyadaha waxaa ay la xiriiri doonaan kooxda ilaalinta caafimaadka ee xaafadooda hadii:

- ay helaan 2 amaba ka badan xaalado la xaqiijiyey in ay qabaan coronavirus (COVID-19) in ay ku jiraan ardeyda amaba shaqaalaha 14 maalmood gudaheed
- eeg kororka maqnaanshaha carruurta ama shaqaalaha sababo la xiriirta tuhunno ama la xaqiijiyay ee xaaladaha coronavirus (COVID-19)

Kooxda ilaalinta caafimaadka ee maxalliga ah waxaa ay talo ka bixin doonaan ficilka loo baahan yahay in la qaado. Caadi ahaan, in la xiro looma baahan doono, balse kooxo qaarkood ayaa u baahan kara in ay is-go'doomiyaan.

Haddii la xaqiijiyo in uu ka dillaacay iskuul ama kuliyad, waxaa dhici karta in loo diro unug baaritaan ah oo guurguura. Waxaa ay baari doonaan qof kasta oo laga yaabo in uu xiriir la yeeshay qofka la xaqiijiyey in uu qabo cudurka. Baaritaanku waxaa ay marka hore diiradda saari doontaa fasalaka qofkaas, oo lagu xijinayo kooxdii isla sanad-dugsiyeed, ka dibna dugsiga oo dhan amaba kuliyadda, haddii ay muhiim noqoto.

Haddii deegaankaaga ay ka dhacdo kor u kac ku yimid heerarka caabuqana keento faafitaan maxalli ah ee bulshada dhexdeeda, dowladda ayaa go'aansan doonta ficillada loo baahan yahay in la qaado. Xaafadaha xaddidaadaha lagu dabaqay qeybaha kale, waxaan fileynaa in waxbarashada iyo daryeelka caruurta ay caadiyan sii ahaan doonaan kuwo si buuxda ugu furan dhammaan.

Dugsiga ama kuliyadda ilmahaaga waa in ay bixiyaan waxbarashada fog haddii:

- kooxo ardey ah ay u baahdaan in ay is-go'doomiyaan
- haddii loo baahdo xadidaad weyn oo lagu soo rogo imaanshaha dugsiga amaba kuliyada